

פרוטוקול מס' 94
מישיבת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות
יום שני, ט' בתמוז התשע"ד (07 ביולי 2014), שעה 13:00

סדר היום:

אמני צילום שעלו מאז שנות ה-90: הישגיהם וקשייהם

נכחו:

חברי הוועדה:

יואל רזבוזוב – היו"ר
אברהם מיכאלי

מוזמנים:

– מנהלת אגף תעסוקה, משרד העלייה והקליטה	קלאודיה כץ
– מנהלת מחלקת אומנים עולים וספורטאים עולים, משרד העלייה והקליטה	רונית ראובן
– סגנית ראש מינהל תרבות, משרד התרבות והספורט	ורדה שושן לוי
– סמנכ"ל קשתו"ם, משרד החוץ	רפאל גמזו
– מנהל תיקי עולים, הסוכנות היהודית	שלמה אזרוב
– נתיב	מאשה נוביקוב
– מנהל הפסטיבל, ראש מחלקת הצילום במוזיאון ארץ ישראל	ליאוניד פדרול
– מפיקה "קביטקובסקי ארט" הפקות - פסטיבל הצילום האמנותי הראשון בארץ	אלינה פדרול-קביטקובסקי
– מנכ"ל כתב העת הישראלי לצילום	ניסים סנואה
– עיתונא	לאון לויטס
– מורה לאמנות ומעצבת	טניה קרוון
– כתב "מקור ראשון" ו-NRG	יצחק הילדסהיימר
	אירנה אופצ'בסקי
	סמי סומך
	ייבגני אושרוב
	רימונה טראוב
	ולדימיר צ'ומיקוב
	רשל דודווין
	בוריס קרבנוב
	לאה ברוך
	רעות ברוך
	גבריאל טראוב
	דניאלה טראוב

מנהלת הוועדה:

דנה גורדון שושני

רישום פרלמנטרי:

הדס צנוירט

אמני צילום שעלו מאז שנות ה-90: הישגיהם וקשייהם**היו"ר יואל רזבוזוב:**

שלום רב, אני מתכבד לפתוח את הישיבה. לצד הישיבה שלנו מוצגת תערוכה של אמני צילום שעלו משנות ה-90 מתפוצות שונות. אני חושב שכל מי שהיה כאן בחוץ, התרשם מהתערוכה. צילום ישראל בעין חדשה, מתוך פסטיבל לצילום אומנותי, המופק מדי שנה משנת 2007 בסיוע, כמובן, של המרכז לקליטת אומנים עולים ותושבים חוזרים במשרד העלייה והקליטה. יש לנו כאן קלאודיה כץ ורונית, שתומכות בפרויקט הזה.

נייחד את הישיבה הזאת לשמוע על ההישגים והקשיים של אומני צילום שעלו משנות ה-90. כפי שאמרתי, לצערנו, נצטרך לסיים את הישיבה ב-14:00, כי יש לנו ישיבות סיעה, כך שנהיה קצרים וממוקדים. יושב-ראש הכנסת יולי יואל אדלשטיין מבקש למסור לכם את ברכתיו, ומתנצל, שבשל העומס לא יוכל להצטרף אלינו היום. לידיעת כל המשתתפים, בישיבת הוועדה מוקדם יותר הבוקר, בראשה היה יושב-ראש הסוכנות היהודית מר נתן שרנסקי – הם צפו בתערוכה והתרשמו מהיצירות.

ראינו את התערוכה. נוצר קשר עם לאוניד ורינה רעייתו. איך שנכנסתי לתפקיד, דיברנו. אני חושב שצריך לתת גם במה לאומנים עולים. אני בטוח שנותנים, אבל עדיין זאת זווית קצת אחרת, וראינו כאן בתערוכה את ארץ ישראל היפה בזווית קצת אחרת. בנסיבות היום, אחרי מה שהמדינה שלנו עוברת, קצת נחמד להתנתק מהכול ולהסתכל על הצילומים המדהימים האלה.

נסים סנואה, מנכ"ל כתב העת הישראלי לצילום, בבקשה.

ניסים סנואה:

אתחיל בכך שעד הקמת המדינה ואפילו מעל עשור לאחר הקמת המדינה לא היו בארץ צלמים מקצועיים ישראלים, וגם לא אומני צילום. כאשר אני מציין, "צלמים ישראלים", כוונתי לצלמים שנולדו בארץ. כל הצלמים אשר פעלו אז, היו עולים חדשים, רובם מגרמניה. הסוכנות היהודית, קרן קיימת לישראל וגופים נוספים העסיקו אותם לתיעוד הארץ, וליתר דיוק, הצדדים החיובים והיפים של הארץ לצורך הפצת התצלומים בעולם כאמצעי תעמולה.

אישית התחלתי לעסוק בצילום כמקצוע בשנת 1960, מייד לאחר סיום שירותי הצבאי. אני מציין זאת רק כדי להדגיש כי הידע שלי אינו מתוך ספרים אלא מעשי בכך שאני מלווה את התפתחות הצילום בארץ כמעט מאז הקמתה.

בשנת 1960 אומנות צילום ממשית לא הייתה קיימת בארץ. בכלל, הצילום אז לא היה פופולרי. אם היום בכל משפחה יש מצלמה אחת ואפילו שתיים, שלוש או ארבע, אז אולי משפחה אחת מתוך עשר, היתה לה מצלמה אחת. לפיכך גם ייבוא המצלמות היה דל מאוד. התושבים עסקו בצילום כתחביב, ומעטים מאוד כמקצוע.

התנופה הגדולה בצילום החל בשנת 1967, לאחר מלחמת ששת הימים. רבים מאוד נהרו לחנויות צילום לרכוש מצלמות כדי לתעד את השטחים לפני החזרתם למצרים, לסורים ולירדנים. אולם גם אז לא היה דגש על אמנות צילום. גם בתי ספר לצילום היו בודדים, ובהם לא עסקו באומנות צילום אלא במטרה להקניית ידע בצילום. המורים עצמם לא היו מוסמכים, אלא תלמידים שר סיימו בית ספר לצילום, והחליטו להקים בית ספר בעצמם.

באומנות צילום עסק מועדון צילום תל-אביב, שהיה היחיד בכל הארץ, ובו היו עשרות חברים בלבד. היום מצויים בארץ 21 מועדוני צילום, ובערך רבע מתוכם, בהם חברים עולים חדשים דוברי רוסית. זו השפה השלטת בהם.

סקירה קצרה זו ממחישה כי עד שנות ה-90 לערך מעטים בארץ עסקו בצילום כאומנות. אומנות הצילום הישראלי ידע תנופה גדולה עם עלייתם של העולים החדשים בעיקר מברית המועצות לשעבר, ואלו הם הבולטים היום באומנות הצילום הישראלי. איני טוען שאין אומני צילום עולים חדשים ממדינות אחרות, אולם המציאות היא שמספר העולים החדשים מברית המועצות לאין שיעור פי כמה מונים גדול יותר מכל יתר מדינות העולם.

בשני העשורים האחרונים יותר ויותר צלמים משתתפים בתערוכות צילום המתקיימות בעולם כולו, וזוכים בפרסים ובמדליות. כך גם משתתפים בתחרויות צילום. אמחיש בדוגמה. אומנית צילום ישראלית צעירה, עולה חדשה מברית המועצות לשעבר. משך חמש השנים האחרונות זכתה מעל 400 פרסים ומדליות מהעולם כולו, והשנה זכתה בפרס היוקרתי מכולם: התצלום שלה נבחר מתוך כ-200 אלף שנשלחו מ-187 מדינות. כן, אומנות צילום תושבת מדינת ישראל הקטנה הביאה לארץ ישראל את הפרס הגדול, והשאירה מאחוריה 187 מדינות מאירופה הגדולה, יפן הידועה כמס' 1 בצילום, ארצות הברית, הידועה כמס' 2 בצילום, סין הענקית, הודו, יבשת אפריקה ועוד ועוד. בכלל, כל הצלמים, אומני הצילום הללו, העלו את מדינת ישראל על מפת הצילום העולמי, הביאו להכרה האומנות הצילום הישראלי, ומהווים שגרירי ישראל בעולם כולו.

עד עתה ציינתי את התערוכות ואת תחרויות הצילום בעולם כולו ולא בארץ. מדוע – כי בארץ מוצגות במוזיאונים תערוכות צילום בודדות בלבד בכל שנה. בגלריות נדרשים הצלמים לשלם כסף כדי להציג את יצירותיהם, ומהיכן עולים חדשים יכולים לגייס כסף להצגת תצלומיהם בגלריות בארץ? זו בעיה.

לצילום האומנותי חשיבות רבות בחינוך החברה לאסתטיקה. לכן חשוב לתמוך בו. מתוך מיליוני הישראלים הבוגרים בארץ רק אדם אחד הגה את הרעיון של פסטיבל בשם ישראל בעין החדשה, בו משתתפים עולים חדשים, ובכל שנה מארגן ומקיים תערוכה. התערוכה האחרונה מוצגת עתה כאן בכנסת ישראל. שמו של אדם זה הוא ליאוניד פדרול. המגזין עולם הצילום, היחיד בארץ, וקיים כבר מזה 32 שנים בבעלותי, מסקר כל תערוכה ישראל בעין חדשה מאז תחילת דרכה בפסטיבל הראשון, שאני רואה בו חשיבות רבה מאוד, וחשוב לפתח אותו.

אני מסכם את דבריי בתקווה כי הפגישה בכנסת תסייע להעלות את הצילום האומנותי בישראל למעמד הראוי לו. תודה.

היו"ר יואל רזבוזוב:

תודה, ניסים. אני מסכים אתך שהעולים עלו בשנות ה-90' ותרמו הרבה לצילום. הם תרמו בעוד הרבה תחומים. אני מסכים שהביאו תנופה של תרבות. עכשיו צריך לראות איך ממנפים את זה הלאה. משרד הקליטה, קלאודיה, בבקשה.

קלאודיה כץ:

שלום לכולם. אנחנו במשרד בסוף שנות ה-90' הקמנו מרכז לסיוע לאומנים עולים ותושבים חוזרים. המרכז הזה מממן לשנה כ-3,000 אומנים עולים בתחומים שונים במטרה לחשוף אותם לעולם התרבות הישראלי. משרד התרבות היה אתנו משך שנים רבות שותף תקציבי ומקצועי. לצערי הרב, במשך חמש השנים האחרונות אנחנו מתמודדים לבד בנושא הזה. מאוד משתדלים לעזור לאומנים בכל התחומים. התנאי, כשאנחנו מממנים פרויקט, אנחנו מבקשים שישולבו לפחות 25 אחוז מאומנים עולים, כי ברור לנו שאין אומנות של עולים רק או של ותיקים; חייב להיות שילוב. כמוכן, הסיוע שלנו גדל עם גדילת אחוז האומנים המשתתפים, כדי לעודד את הגופים הישראליים לשלב כמה שיותר אומנים עולים.

אני מקווה שמאוד שגם השנה במאמצים מאוד גדולים שהשרה כרגע עושה, לתקצב את הסעיף הזה, כי זה תמיד מלחמה על התקציב, נוכל גם השנה לעמוד באותם היקפים. 14 מיליון שקל בשנה אנחנו משקיעים באומנים עולים מתחומים שונים, ואומנות פלסטית לתחומיה מקבלת משהו כמו כרבע. יש לא מעט פסטיבלים בתחום הזה. ליאוניד אחד מהם.

היו"ר יואל רזבוזוב:

תודה. בבקשה, ליאוניד, מצגת.

ליאוניד פדרול:

שלום לכולכם. אני ליאוניד פדרול, צלם מוזיאון ארץ ישראל ומנהל פסטיבל הצילום ישראל בעין חדשה כבר מ-2007. ברצוני להודות לכל הנוכחים, בראש ובראשונה למר יואל רזבוזוב, שהכיר בחשיבות התמיכה באומני צילום עולים, ונענה לבקשתנו, לקיים את התערוכה והדיון. כולנו תקווה כי כפי שסיעתך סייעה למעמד הספורטאים בארץ, כך יהיה גם עבור מעמד אומני הצילום.

כבוד גדול להשתתף בתערוכה שתיפתח היום בכנסת לצלמים הנוכחים. ראשית, ברצוני לומר כמה מילות רקע על צילום אומנותי בארץ ועל פסטיבל ישראל בעין חדשה. ניסים סנואה אמר כמה מילים, ואני אמשך. הצילום הישראלי התפתח במקביל לנעשה בשאר העולם. כבר חודשים ספורים לאחר המצאת המצלמה הגיעו הצלמים הראשונים לארץ ישראל כדי לתעד את המקומות הקדושים. התמונות שצולמו נמכרו לתיירים ולמאמינים ברחבי העולם. מתחילת הצילום בארץ ועד לאחר הקמת מדינת ישראל הוא שימש בעיקר כלי לתיעוד התיישבות ובניית הארץ, מאורעות פוליטיים ומקומות קדושים. רק בשנות ה-70 החל הצילום לקבל אופי אינדיבידואלי ואומנותי, חופשי מאידיאולוגיה. כיום הוא זוכה למעמד בלתי-מעורר של אומנות בפני עצמה.

הצילום מורכב מז'אנרים שונים, כגון צילום דוקומנטרי, צילום לצורכי פרסום, צילום טבע, וכמובן, צילום אומנותי. מצד אחד, צילום אומנותי הוא המורכב ביותר מבין הז'אנרים, כי הוא דורש ידע בטכניקה אומנות קלאסית, אך מצד שני, כי הוא אינו מסחרי, הוא כמעט אינו זוכה לחשיפה ולתמיכה בארץ כיום.

עם העלייה של שנות ה-90' עלו ארצה מכל העולים אומני צילום מוכשרים רבים שהיו מובילים בתחומם בארצות מוצאם. פסטיבל ישראל בעין חדשה הוא היחיד שמייחד אומני צילום אלה, יוצאי אסכולות קלאסיות.

את הפרויקט יזמתי בשנת 2007 יחד עם המפיקה אלינה קביטקובסקי, והוא מתקיים מזה שבע שנים בתמיכת משרד העלייה והקליטה והמרכז לקליטת אומנים עולים ותושבים חוזרים. הוא מעניק אפשרות לאומנים להציג את עבודותיהם, לקבל קטלוג, ולזכות לחשיפה באתר הפסטיבל ובתקשורת ללא תשלום. הפרויקט זוכה מדי שנה גם בתמיכה של כתב העת עולם הצילום – מר ניסים סנואה, תודה לך - שמפרסם כתבה בליווי עבודות נבחרות, ובכך מסייע בחשיפת שמות חדשים.

בנוסף לסיוע לאומנים עולים, במסגרת הפסטיבל, נוצר ארכיון ייחודי של צילום אומנותי בנושא ארץ ישראל, שניתן למצוא גם בספרייה לאומית. תמונות נבחרות מארכיון זה מוצגות בשנים האחרונות על-ידי ארגון נתיב ברחבי מדינות ברית המועצות לשעבר.

לצערנו, הצילום האומנותי אינו זוכה למקום במוזיאונים ובגלריות מרכזיים בניגוד לצילום דוקומנטרי לדוגמה. אנו מאמינים כי בדומה למוזיקה, אופרה ובלט קלאסי, גם לצילום אומנותי חשיבות גדולה בחינוך דורות העתיד לאסתטיקה ולהרמוניה. אף ללא תמיכה הוא לא יוכל להמשיך ולהתקיים.

כולנו תקווה כי הדיון יביא לשינויים חיוביים בארץ, וצילום אומנותי יזכה למעמד בארץ ולתמיכת משרד התרבות. כצעד ראשון אנו מציעים להקים סלון צילום אומנותי שיתקיים מדי שנה במוזיאון, ובו יוכלו להשתתף אומני צילום מקצועיים ללא תשלום, ובמסגרתו יוענקו פרסים לאומנים מובילים.

ברצוני להעלות בעיה נוספת הקשורה באומנים עולים המייצגים את ישראל בחו"ל. נכון להיום יש מספר אומני צילום עולים שהצליחו להגיע להישגים גבוהים בתחומם, והם מייצגים את ישראל בחו"ל. מדובר בקבוצה קטנה של אמנים מקצועיים, שיוצרים פרויקטים ללא מטרות רווח, וזקוקים לתמיכה כדי להמשיך ליצור. כדוגמה אני יכול להביא שתי תערוכות אישיות שהכנתי יחד עם המפיקה אלינה קביטקובסקי.

אלינה פדרול-קביטקובסקי:

אלה כמה תמונות מהפסטיבל. איך זה אצלנו קורה.

ליאונד פדרול:

כדוגמה אני יכול להביא שתי תערוכות: האחת, "צלה של ירושלים", עליה עבדתי כ-10 שנים. התערוכה הוצגה משך שבע שנים בתמיכת משרד החוץ ברחבי העולם. ב-2007 הוצגה בגלריה במוסקבה, ב-2008 בגלריה הלאומית בבנגוק לרגל 60 שנה למדינת ישראל, ב-2009 במוזיאון מטרופוליטן בפיליפינים, ב-2010 במוזיאון לאומנות בהוואי, ב-2011 במוזיאון הלאומי בבלרוסיה, וב-2013 בספרייה המרכזית של בריימן, במוזיאון התני"ך בווינה וגם בבייג'ינג לרגל 65 שנים למדינת ישראל.

התערוכה השנייה היא "רסיסי חיים", שנפתחה ב-2011 בעיריית קופנהגן. התערוכות זכו להצלחה רבה, והתקיימו במעמד שגרירי ישראל ונציגים דיפלומטיים ממדינות שונות.

כפי שאתם רואים, צלם אחד יכול לתרום רבות. אף יש לציין כי הכנת פרויקטים דורשת עבודה רבה של צוות מקצועי, בהם מפקים, אוצרים ומעצבים.

כדי להמשיך וליצור האמן והצוות זקוקים לתמיכה. הם מתמודדים עם קשיים דומים לשאר העולים - יוקר המחיה, בעיות כלכליות, אי-ודאות לפנסיה ועוד. אף לקשיים אלו נוספים קשיים מקצועיים, חוסר בפרטורמה להצגת עבודות, קושי בהשתלבות בשוק האומנות, פגיעה בזכויות יוצרים ועוד. ללא תמיכה אומנות גבוהה לא תוכל להמשיך ולהתפתח, ותישאר רק אומנות מסחרית.

לסיום ברצוני לפנות באופן אישי למר רזבוזוב. אני מכיר את עשייתך הרבה והחשובה בתחום הספורט והתמיכה בספורטאים אולימפיים. כולנו תקווה כי בזכותך נצליח להעלות את המודעות לחשיבות התמיכה באומני צילום עולים, כדי שהם יוכלו להמשיך ליצור ולייצג את מדינת ישראל בכבוד. ברצוני להודות למשרד העלייה והקליטה, ולשרה סופה לנדבר, משרד אומנים עולים ותושבים חוזרים, ליושב-ראש ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, חבר הכנסת יואל רזבוזוב, למנהלת הוועדה דנה גורדון, לכל הצוות שלה, ליולי אלצרוניק. אני גם רוצה להודות מאוד לקלאודיה כץ, שב-2007 אישרה לנו לגבי צילום אומנותי, ישראל בעין חדשה, והבינה שזה מאוד חשוב. מכך התחלנו את הפסטיבל. אני גם מודה לניסים סנואה, שתומך בנו כבר מ-2007, מנהל כתב העת עולם הצילום, ולכל המשתתפים שמגיעים אלינו מכל רחבי הארץ היום. תודה לכולכם. אני מודה גם לנוכחים, רפי גמזו ממשרד החוץ, שנשמע אותו.

היו"ר יואל רזבוזוב:

תודה, ליאוניד. תודה על המצגת היפה. נראה לי שבאף דיון ועדה לא אמרו כל כך הרבה פעמים את שם המשפחה שלי, ונכון...

כמו שאומרים, מבחינת התמונות, תמונה אחת שווה יותר מאלף מילים. מבחינת ההסברה, זה באמת יכול לתרום, ואני חושב שזה תורם. אנחנו רואים בכל התערוכות, ואנחנו כל כך נלחמים בנושא ההסברה שלנו, שיש העניין של הדה-לגיטימציה של ישראל. אני חושב שבאמת התמונה היא הרבה יותר ממילים. ככל שיהיו תמונות יפות בזווית קצת אחרת, זה רק יכול לתרום למדינת ישראל.

אנחנו מחכים לנציגת משרד התרבות, שנתקעה בפקק. היא צריכה להגיע. נראה איך משרד התרבות יכול לעזור. נגיע גם לדברים פרקטיים, מה אנחנו צריכים להשיג כדי לעזור לכל העניין של הצילום האומנותי. אני חושב שכבר הוכחתם את עצמכם, גם בארץ, גם בנושא הספורט. תומכים בספורטאי שכבר הצליח, אז יותר קל, אבל להתחיל לתמוך במישהו מההתחלה, כשהוא עדיין לא הוכיח את עצמו, זה יותר מסובך. אבל אתם כבר הוכחתם את עצמכם, ואתם גם מקבלים תמיכה ממשרד העלייה והקליטה. אנחנו צריכים לראות איך אנחנו משלבים גם את משרד התרבות והספורט.

אני רוצה לשמוע את מר רפאל גמזו, נציג משרד החוץ, בבקשה.

רפאל גמזו:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. קודם כל הייתי רוצה לברך את כל הצלמות והצלמים האמנים שנמצאים כאן, וגם לנחם אותם - גם לצלמים שאינם עולים חדשים לא קל. אני יודע שזאת נחמה קטנה, אבל המציאות של מי שבחר להיות אומן, מי כמוהם יודע, היא מציאות לא פשוטה, בין אם אתה עולה חדש ובין אם אתה ישראלי ותיק.

אני רוצה לברך את ליאוניד פדרול ואת לינה אלינה קביטקובסקי על פעילותם, שראויה להרבה ברכות. בימים אלה, אגב, בגלריה הצנועה שלנו במשרד החוץ מוצגת תערוכה שליאוניד אצר ושלינה הפיקה, תערוכה של צלמים חירשים וכבדי שמיעה. יחד עם המכון לקידום החירש החלטנו להזמין ולהציג אותה אצלנו, גם בגלל שהצלמת שיזמה ופנתה לליאוניד היא בתו של אחד הדיפלומטים שלנו, וגם כחלק מחינוך הקהילה הרחבה לכך שמן הדין שנתייחס באופן נאור ונורמלי גם אל האנשים עם הצרכים המיוחדים.

אשר לתערוכה שכאן, שהספקתי לראות, אציע אחר כך לליאוניד ולינה, אם הם ירצו ואם האומנים המשתתפים ירצו, שגם היא תוצג אצלנו במבואה של משרד החוץ לאיזו תקופה.

יש למשרד החוץ שיתוף פעולה, וליאוניד הזכיר את זה במצגת שלו, על כמה תערוכות שמתניידות בעולם. אני לא בטוח שתמיד ליאוניד ולינה ראו הרבה נחת או רק נחת מהעניין, אבל בכל זאת נעשתה פעילות חשובה עם אותן תערוכות - לא דרך האגף שאני עומד בראשו אלא דרך האגף של תקשורת והסברה, שהוא פועל בפרמטרים שונים מהאגף לקשרי תרבות ומדע, שבראשו אני עומד - בין השאר, מפני

שאנחנו בדרך כלל לא יוזמים ניווד של תערוכות ככאלה אלא אנחנו מביאים ארצה אוצרים ואוצרות, או מנהלי מוזיאונים, חושפים בפניהם עבודות, יצירות דרך ביקורים בסטודיו ובמוזיאונים, וכך אותם אורחים מחו"ל הם שמחליטים מה מתאים לאכסניה שבראשה הם עומדים.

בהקשר לכך, ואחרי שישבתי עם ליאוניד ולינה לפני ימים אחדים, הודעתי להם שאוצרת הולנדית מנהלת של מוזיאון שנקרא אוריינטליס, שעומדת להגיע ארצה, לדעתי, בגלל סוג המוזיאון יהיה נכון להפגיש אותה אתם, ואני מקווה שהיא תגלה עניין ונוכל להפיק משהו מתוך מאגר הצילומים המרתק שהם אוספים לאורך השנים במסגרת הפרויקט הזה של ישראל בעין חדשה.

אני חושב, וזה דבר שאני מודה שעלה במוחי היום, כשהגעתי לכאן, ליאוניד, ועוד לא דיברנו על כך, שיתכן שפה צריך יהיה לתת מעט חשיבה ולהתייעץ עם הנציגויות שלנו בעולם, ייתכן שיהיה מעניין, ואני לא בטוח שבמסגרת קבוצתית אלא אולי דווקא פרטנית, לבחור בצלם או צלמת שבאים מתפוצה מסוימת. למשל, יש לנו רשל מאנגליה. יכול להיות שיהיה מעניין, ושוב – זה דבר שארצה להתייעץ עם הנציגות שלנו בלונדון, עם נספחות התרבות שלנו – ייתכן שיהיה מעניין לבדוק אפשרות של תערוכה של מהגרת/ עולה חדשה מבריטניה, איך היא רואה את ישראל, ולהחזיר את זה חזרה לזירה הבריטית. כך אפשר לעשות – נדמה לי שיש לנו פה משהו מקולומביה, בתערוכה – אני נותן דוגמה. יכול להיות שיהיה מעניין לאסוף גוף עבודות של אומן ישראלי, שהוא עולה מאותה ארץ, ולנסות להחזיר את זה, ואולי בהתייעצות עם האמנים עצמם גם לחשוב על אותן אכסניות שעשויות להיות מעוניינות בכך, בין אם הן אכסניות יהודיות ובין אם לאו, כי משרד החוץ, לפחות האגף שאני עוסק בו, אינו מכוון עצמו רק לעולם היהודי. אנחנו מעוניינים יותר אפילו ב"ברודר קומיוניטי", אבל כמובן, נשמח לעשות תמהיל של אכסניות יהודיות ולא יהודיות, ובהחלט אפשר לחשוב על מין פרויקט כזה, איך דרום אפריקאית שעלתה ארצה רואה את הארץ, וחוזרת עם הדברים לדרום אפריקה, וכמובן, לארצות אחרות בהתאם.

היו"ר יואל רזבוזוב:

תודה לרפי גמזו, משרד החוץ. אני חושב ששיתוף פעולה הוא כדאי, נושא ההסברה. זו אחת הנקודות החשובות, וגם לתת לאותם אומנים את הבמה שהם צריכים.

הצטרפה אלינו נציגת משרד התרבות והספורט, הגב' ורדה שושן-לוי, סגנית ראש מינהל. יש לנו כאן תערוכה ודיון בנושא אומנות צילום. צריך לראות, תמונה אחת שווה יותר מאלף מילים. יש פה אמנים עולים. אפשר לראות את התערוכה בחוץ - הם נותנים זווית משלהם. כמו כל דבר בתרבות ובספורט, אנחנו שואפים ככל האפשר להיות מדינה טובה יותר. בבקשה.

ורדה שושן לוי:

כשראיתי את התערוכה, הייתי בפתחה שלה בבית סוקולוב, ובעברי, בלי קשר לתפקידי הנוכחי, ניהלתי היכלי תרבות, הייתי חברה בפורום של איגוד מנהלי תרבות. ישר חשבתי על האפשרות להעביר את התערוכה הזאת בין מוסדות תרבות בארץ, בעיקר בהיכלי תרבות שיש להם החלל, ויכולים להוות פלטפורמה לדבר הזה. זה יכול להיות פרויקט מעניין. יכול להיות שעל אותו עיקרון של דיאלוג בין חו"ל וכאן, לקחת צלם ותיק ולעשות דיאלוג בין העין המתבוננת של אומן שהארץ חדשה לו, למי שנמצא פה הרבה זמן. אם הוא רואה את הדברים המחוספסים, והאומן רואה את הדברים היותר מעניינים או ההפך - כל אחד יביא את הזווית שלו.

בהקשר של מינהל התרבות, בעצם יש לו פרויקטים רחבים מאוד של אומנות, אומנות פלסטית ונישה של צילום. התקציבים מועברים בדרך של פרסים שהשרה מפרסמת. במקרה של הפרסים יש שוטיוניות מוחלט בין כל מי שמגיש על בסיס היותו אומן. יש לנו רשימה לא מבוטלת של אמנים שהיו חלק מהתהליך, ואפשר לראות שהם השתלבו יפה, כי באומנות אין מדד בהכרח של העדפה. אם העבודה היא עבודה טובה, והוא יכול לזכות בחשיפה, הוא יזכה לה במסגרת הפרסים או במסגרת פרויקטים שנקראים אומן בקהילה – יש פרויקטים מעניינים של אומנים, שיכולים להשתלב בקהילה מסוימת, ולעבוד עם הקהילה על הפרויקטים, ללמד צילום, לפתח עם הקהילה כל מיני מסגרות, ואז יש גם כיסוי לנושא המגורים וגם להתערות החברתית של האומן במסגרת כלשהי.

היו"ר יואל רזבוזוב:

תודה. ליאוניד, יש לכם שאלות?

אלינה פדרול-קביטקובסקי:

הדיון הוא בנושא צילום אומנותי, ואנחנו היינו בישיבה במשרד התרבות, ודיברנו על כך שהנושא של צילום אומנותי לא מקבל שום תמיכה. יש דבר כזה, אמנות עכשווית.

ורדה שושן לוי:

אני מדברת על התחום באופן כללי.

אלינה פדרול-קביטקובסקי:

למה אנחנו פה – כי צילום אומנותי דורש המון ידע ותמיכה. יש, למשל, פסטיבל מוזיקה קלאסית, יש פסטיבל בלט. צילום אומנותי זה באותו גובה, אבל נכון להיום אין שום התייחסות, אין שום תערוכה. אנחנו ביקשנו לעזור לנו לעשות סלון, צילום אומנותי, ואולי לא רק צילום. ביקשנו ממשרד התרבות לתמוך ברעיון הזה ולתת לנו אפשרות גם לגלריה או גם למוזיאון. זה מאוד חשוב. במוזיאונים יש תערוכות של צילום דוקומנטרי, צילום טבע, אבל משום מה צילום אומנותי לא זכה מעולם להתייחסות ולבמה, לחשיפה ראויה במוזיאון או בגלריה. אנחנו מאוד מקווים שאתם יכולים לראות את הפרויקט שלנו ולעזור בתחום הזה.

ורדה שושן לוי:

בסדר, תודה.

היו"ר יואל רזבוזוב:

חבר הכנסת מיכאלי, בבקשה.

אברהם מיכאלי:

אלי"ף, אני מברך אתכם על ההתעקשות שלכם. בארץ לא הולך שום דבר בקלות, אבל את התערוכה הזאת ראיתי כבר לפני כמה שנים בכנסת.

דנה גורדון שושני:

היתה תערוכת אומנים, אתה צודק, אבל זה היה משהו אחר לגמרי.

אברהם מיכאלי:

אם זה לא אתם, אני מכניס אתכם באותה רשימה מכובדת.

אדוני היושב-ראש, נתקלתי לאחרונה בצילום אומנותי שיזמו אותו קבוצת חברים ששייכים לקבוצת נאור. יש יהודי בשם בני לוי.

היו"ר יואל רזבוזוב:

נפגשתי אתו בשבוע שעבר.

אברהם מיכאלי:

הוא יזם פרויקט של צילום קהילות יהודיות במקומות שונים בעולם. נוסעים אתו קבוצת צלמים מקצועיים, שמתעדים את הקהילות היהודיות במקומות שונים בעולם, ועושים אחרי הביקורים אצלם תערוכות. כמה מהתערוכות שהם עשו כבר בארץ, הם עושים מהתערוכה חשיפה לאותה קהילה יהודית שנמצאת שם, ולפעמים זה לקהילות יהודיות שבקושי מגיעים אליהן. זה רעיון יפה. לכן אני רוצה לחבר את זה עם זה, כי סך הכול מדובר פה, אלי"ף, בקירוב קהילות, וביי"ת, הוא עשה גם רעיון יפה, שהתמונות שצילמו שם הן בסוף בתערוכות האלה נמכרות, ואותו כסף חוזר לאותה קהילה יהודית שם, כדי לחזק אותם, לתמוך בהם.

היו"ר יואל רזבוזוב:

עסק חברתי.

אברהם מיכאלי:

ממש כך. לכן אני מתחבר לרעיון שיש פה היום - מצד אחד, הבנתי שפה הכסף חסר, והחברים יכולים לא יכולים כל הזמן להתעסק בשנורר ובהתנדבות. יחד עם זאת, הרעיונות שאתם מעלים, לדעתי, צריך לא רק למינהל תרבות; גם למשרדים האחרים. אנחנו כוועדת עלייה נצטרך לדחוף את זה, כי אתם עוסקים פה בחשיפות. מה לעשות, לא כל דבר עושים אחרים, ואתם כאומנים מקצועיים, כצלמים מקצועיים עושים את זה. יכול להיות שנצטרך לבדוק גם במשרדים אחרים.

היו"ר יואל רזבוזוב:

ישר - הכי משרד האוצר...

אברהם מיכאלי:

עזוב משרד האוצר. משרד האוצר זה המקור בסוף של כל הכסף, אבל גם משרדים אחרים, כולל משרד החינוך. יש פה תמונות שאפילו נוער וילדים צעירים צריכים להיחשף לזה, כי רואים שם דברים, וכולל משרדים שלא תמיד רואים את הזווית הזאת שאתם מעלים אותה כזווית נכונה. כי תקציב יש לא רק במינהל תרבות במשרד התרבות והספורט אלא גם במשרדים אחרים, שהם צריכים להיחשף לזה, ויכול להיות שהשיתוף של איגום התקציבים יכול לעזור לכם.

היו"ר יואל רזבוזוב:

תודה רבה, חבר הכנסת מיכאלי. טניה קרוואן, מורה לאומנות מעצבת, בבקשה. היא קיבלה פרס שרת התרבות.

טניה קרוואן:

שלום. יש לי גם מצגת. התחום שלי הוא צילום אומנותי, אך בשביל להתקיים אני גם עובדת כמורה לאומנות וגם כמעצבת. לחיות מצילום אומנותי זה בלתי-אפשרי. זה רק למילה טובה. פעם אחת בחיי זכיתי בפרס אומן צעיר, בשנת 2011. זכיתי להיות מוצגת בתערוכה במוזיאון פתח תקווה, ובזה זה נגמר.

יש פה כמה דוגמאות מדיוקנאות, נוף וטבע דומם מהעבודות שלי. צילום שחור-לבן וצבע. הבעיה העיקרית, לדעתי, במי שמתעסק באומנות, היום בישראל, יש לי הרבה חברים שמתעסקים בזה. הם פשוט עוזבים לחו"ל. זה מאוד חבל. המון עזבו לאירופה, למוסקבה, לרוסיה, לאמריקה. אין מה לעשות בארץ. בארץ צריכים לעבוד במקצועות אחרים. זה מצב עצוב.

יש פה ציורים במצגת של אבא שלי, בוריס קרונוב, שמתעסק בציור שמן על בד. באתי ממקום של משפחת אומנים. טוב ליצור, אבל קשה להראות את זה לקהל, וליצור סתם בבית, לשים על המדף, בארון, זה מוריד מאוד את המוטיבציה להמשיך. אין שוק בארץ של קונים.

אברהם מיכאלי:

כמורה איך את רואה שבני נוער מתייחסים לזה?

היו"ר יואל רזבוזוב:

את מי את מלמדת כמורה?

טניה קרוואן:

אני מלמדת עד גיל 13 מגיל 4.

היו"ר יואל רזבוזוב:

יש ביקוש לזה?

טניה קרוון:

כן. ילדים מאוד אוהבים.

היו"ר יואל רזבוזוב:

תודה. תמונות יפות. גם ציורים יפים מאוד. אנחנו שמחים גם שאת מחנכת את דור העתיד, וחשוב שייחשפו כמה שיותר ילדים ובני נוער לתחום. סמי סומך, בבקשה.

סמי סומך:

צהריים טובים לכולם. בשם אגודת הצילום האמריקאית, שמקום מושבה בעיר אוקלוהומה, אני מברך את כל מי שמציג את התמונות פה. אגודת הצילום האמריקאית מעודדת את הצילום ברחבי העולם על-ידי עריכת תחרויות בין-לאומיות. ברוך השם, בישראל משתתפים הרבה, וזוכים בהרבה פרסים.

אני גם אומר תודה ומברך את משרד החוץ, את ליאוניד פדרול, את כל מי שנותן חשיפה לאומנים האלה, כי חשיפה באומנות היא דבר חשוב. האומנים עושים דברים לא כדי לשים אותם במגירה אלא כדי לקבל פידבק מהקהל. לא לכל העולים החדשים יש האמצעים לפתוח תערוכות, אז ככל שעוזרים להם, זה דבר טוב.

כמו כן, אני ראיתי פה את התמונות לא בפעם הראשונה אלא כבר כמה פעמים. אני רואה שיש פה אצל העולים אנרגיות מאוד חזקות ליצירה והתלהבות גדולה, אז צריך לתת להם את העידוד המקסימלי.

אני רואה פה אומנות ללא יומרנות, כי נתקלתי גם באומנות עם יומרנות, שלוקחים למשל שני חוטים, מצלמים אותם על הרצפה – מה זה? זה קונספטואלי. אקזסטניאליסטי. כל המילים הגבוהות. רבותיי, אומנות צריכה להיות מטרה. צריך להיות לה משהו להגיד. לא חייב לספר סיפור מצברוח על-ידי צבעים אבל מטרה. כשהוא מתחיל במילים גבוהות, יצירה שאינה אומרת כלום, מילים גבוהות לא יושעו אותה. ברכות לכולם. תמשיכו בדרך.

אברהם מיכאלי:

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה. האם הצילומים המיוחדים שלכם נכנסים לאיזשהו ספר הסברה של מדינת ישראל? כשאני בא לבקר במדינות, אני מקבל מכל מדינה – מר רפי גמזו, שהייתי אצלו רק השבוע בטייוואן, קיבלתי את זה. כל מדינה שאני בא לבקר, מקבל אלבום בשם המדינה כמתנה שראשי המדינה מעניקים לנו. אני לא יודע למה פה במדינת ישראל אין לנו קובץ אלבומים כאלה, במיוחד צילומים, שיכולים לתת דחיפה ופרסום בזה שהם נותנים את זה למבקרים פה בארץ?

היו"ר יואל רזבוזוב:

רפי, יש לנו דבר כזה או צריך להכין דבר כזה?

רפאל גמזו:

אני מניח שהמשרד, כשבאים vip-ים, נותן מתנות שונות. אני בהחלט יכול להביא לתשומת הלב של --

היו"ר יואל רזבוזוב:

גם משרד החוץ, גם קשרי החוץ בכנסת.

רפאל גמזו:

אביא לתשומת לב הקולגה שלי, שעומדת בראש אגף הטקס, את הרעיון של לתת גם צילום. אני לא בטוח על אלבום, אבל צילום כצילום.

אברהם מיכאלי:

אפשר ליצור אלבומים יפים.

היו"ר יואל רזבוזוב:

חבר הכנסת מיכאלי, אנחנו נוסעים, והרבה פעמים מגיעים לכאן אורחים חשובים, יש לנו קשרי החוץ, אז אנחנו מבקשים ומביאים לנו עט, סיכה. אני חושב שאלבום תמונות יכול להיות משהו יפה. זה אחד הרעיונות. נפנה גם ליושב-ראש הכנסת, למנכ"ל הכנסת, למי שצריך. אני מאמין גם שאתה תעשה את העבודה הזאת במשרד החוץ.

אני שמח על הדיון היום. מאוד חשוב להציף את הנושא, לשים אותו על סדר-היום הציבורי, כי זה נושא חשוב. גם אני שמח שהיתה לנו כאן נציגה של משרד התרבות והספורט. הייתי חבר מועצה, ואני יודע מה זה היכלי תרבות. חשוב מאוד, בלובי אפשר לעשות תערוכות. הרבה פעמים אותן רשויות מקומיות מחפשות נושאים, אז זה בדיוק הבמה לאותם אומנים שמצלמים או מציירים, ואומרים: אנחנו לא רוצים שזה יישאר על המדף אצלנו בבית, ולזכות בחשיפה. זה רעיון טוב.

ורדה שושן לוי:

השמיים הם הגבול מבחינת החשיפה. אם יש אתר אינטרנט שאפשר דרכו להעביר, כי בסופו של דבר החשיפה לא נועדה רק לצורך חשיפה אלא נועדה גם לקיום, לפרנסה.

אלינה פדרול-קביטקובסקי:

לשמות, לתוכנית מסוימת.

ורדה שושן לוי:

נכון. אני חושבת שמה שצריך להיכנס פה זה מישהו שיש לו קצת פרקטיקה, כי זה שתמונות יגיעו לחו"ל, זה בתנאי שהם ייהנו ממכירות של האלבומים, מהדפסות של האלבומים.

היו"ר יואל רזבוזוב:

זה עניין יותר מקצועי. אני חושב שכדאי שתיפגשו אחרי הישיבה, ותבדקו איך עושים ואיך מקדמים.

המטרה של הדיון היום היתה להעלות את זה לסדר-היום הציבורי. גם עלו פה כמה רעיונות שנשתמש בהם. מה שחשוב לומר לאותם אומנים, כמו שאמרתי פעם לספורטאים, וגם הייתי ספורטאי, שלא משנה אם אתה עולה או לא עולה – אתה לא מקבל יותר מדי משאבים, אבל ברגע שיש לך חלום, צריך ללכת לעבר החלום ולא לוותר ולא להסתכל על הכסף. הכסף, או יבוא בסוף או לא, אבל בסוף הגשמת חלום זה סיפוק. אני מקווה שבדיון הזה נעזור לכם להגיע לסיפוקכם.

תודה רבה, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 15:14.